

Vial: Dr. Henrik Tuma 688

IV 78864

DELO

Glasiło Komunistične stranke Italije

Trst, četrtek, 5. Janua-ja 1922.

Leto III. - Štev. 114.

TRGOVINSKI DOGOVOR MED ITALIJO IN RUSIJO

Končno se je vendarle zgodilo, da je sklenila tudi italijanska vlada trgovinski dogovor z rusko sovjetsko republiko.

Bil je pač že skrajni čas, da se je italijanska vlada osokolila in, da je uresničila staro željo večine italijanskega prebivalstva in sklep italijanske poslanske zbornice.

Italijanska poslanska zbornica je sprejela z ogromno večino glasov že v mesecu decembru 1919 predlog, da se naj vsopostavijo trgovinski odnosi med Italijo in Rusijo. Ministrska predsednika Nitti in Giolitti sta oba v svojih programatičnih govorih že davno obljubila, da bosta delala na to, da se obnovne trgovinske zveze med Rusijo in Italijo. Bilo je orej pričakovati, da se temu ne bo protivil niti sedanji ministrski predsednik bivši socialist Ivanoe Bonomi.

V poslednjem času pa je postalo vprašanje trgovinskega dogovora med Italijo in Rusijo pereče in izredno važno. Angleski in francoski ministrski predsednik sta se že dogovorila, da povabita na prihodnjo konferenco ententnih držav tudi komisarja zunanjih zadev ruske sovjetske republike Čičerina. Na tej konferenci mora biti zastopana tudi Italija ker je tudi ona članica entente. Ako ne bi bila sklenila italijanska vlada trgovinskega dogovora z Rusijo, bi bil italijanski zastopnik na konferenci alijirancev prisiljen sklepati dogovore s zastopnikom Rusije še preden bi bila ta poslednja priznana od strani Italije. Zastopniki ententnih vlad so priznali, po dolgem obotavljanju, da se ne da več napraviti Rusiji slepomiti. Do gotove meje je bilo pač mogoče trditi, da niso ruski boljševiki nikakoli od ruskega ljudstva priznana vlada. Bilo je za državne ententnih vlad trditi, da ne morejo priznati boljševiškega režima, ker da se be ta režim držal le nekaj časa. Navsezadnje so se pa morali prepričati, da stoji ruska proletarska vlada trdnjeje od vsake druge meščanske vlade in, da se je ne da premagati niti potom ruskih kontra-revolucionarcev, niti potom carističnih generalov niti ne potom blokade in, da se drži boljševiška vlada trdno kljub vsemu zlu, ki je zadelo rusko ljudstvo vsled izredne suše, ki je uničila žetev najbogatejših ruskih pokrajin. Ententne države so spoznale sicer kasno, pa vendarle še pravočasno, da bodo morale prej ali slej sedeti skupno pri isti mizi z zastopnikom ruske proletarske republike in da so prisiljene priznati, da ruska sovjetska država obstoja kljub temu, da ni to nič kaj prijetnega.

Italijanska vlada je tudi spoznala to resnico in je sklenila omenjeno trgovinsko pogodbo. Do tega spoznanja je prišla nekoliko prekasno. Dogovor je bil podpisan v Rimu dne 26. decembra 1921. Druge države so bile bolj previdne. Anglija je podpisala tako pogodbo že marca meseca 1921; Nemčija je sklenila pogodbo meseca maja 1921; Norveška v mesecu septembru 1921 in Avstrija v mesecu novembru 1921. Italija, ki je imela prva priložnost, da sklene tako pogodbo in ki je bila take pogodbe bolj potrebna od imenovanih držav, je prišla na vrsto šele navsezadnje. Menda šele tedaj kadar je dobila dovoljenje od Francije, ki je največja in najrešnejša sovražnica ruske proletarske republike.

Za tako zakasnitev ne more biti italijanski proletariati prav nič hvaležen svoji vladi. Trgovinski dogovor med Italijo in Rusijo je bil in je bolj potreben Italiji nego Rusiji. Da je to resnica izvemo iz statistike trgovinskih odnosov, ki so vladali med Italijo in Rusijo v predvojni dobi. Leta 1913 je izvozila Rusija v Italijo za 237.374.912 lir različnega blaga, — dočim ga je uvozila iz Italije šele za 70 milijonov lir. Blago, ki ga je Rusija pošiljala v Italijo je bilo najpotrebnejše za življenje kakor n. pr. žito, petrolej, mineralno olje in drugo. Dočim je dobivala Rusija iz Italije le bolj manj potrebno luksuzno blago kakor n. pr. žido, limone, pomaranče in avtomobile. Že iz tega je jasno, da potrebuje Italija Rusije bolj nego Rusija Italije. Tudi iz drugih razlogov je razvidno, da ni imela Rusija nobene posebne koristi od tega da ima trgovinske zveze z Italijo. Pred vojno je dobivala Rusija iz Italije šele v drugem odstotek vseh potrebnih stvari ki jih je uvažala. Največ industrijskih izdelkov je uvažala Rusija iz Nemčije potem iz Anglije, Amerike in Francije. Italija ni prihajala skoro niti v poštev.

Res je, Rusija je obubožala. Petletna vojna, dolgotrajni notranji boji, ki so nastali po revoluciji, suša, vse je pomagalo, da ni danes Rusija niti od daleč tako bogata na dobrinah kakor je bila pred vojno. Zato je tudi

DELO

Glasiło Komunistične stranke Italije

Trst, četrtek, 5. Janua-ja 1922.

Nihče nima pravice zahtevati avaležnosti za dobra dejanja izvršena v korist proletariata.

Dobro in pošteno delati za proletariata je dolžnost vsakega razredno zavednega delavca.

Z dobrimi dejanji se pa ne more opravičiti nobene reči izvršene na škodo proletariata.

Trgovinski dogovor med Italijo in Rusijo

milejši obliki izraženo: kriminalni zločin nad razrednimi interesi delavstva Julijske Benecije.

Prvozna Pittonijeva ideja za rešitev tega vprašanja je bila popolnoma druga in je bila tudi socialistično pravilna. Pittoni je razumel, da mora biti Julijska Benecija enotno gospodarsko tržišče Delavskih Zadrug, to je našega proletariata in da ne gre, da se njegova gospodarska akcija deli na italijansko in slovensko. Vedel pa je tudi, da, ako naj se ta ideja uresniči, ni dovoljno, da se Delavske Zadruge zadovoljujejo s samimi formalnimi izjavami internacionalnosti, ampak da jih je treba tudi tako organizirati, da bodo dejansko odgovarjale temu principu in krajevnim potrebam. Pittoni je vedel, da je bilo denarno združništvo v slovenskem delu te dežele posebno dobro organizirano in zato mu je logično tudi šinilo v glavo, da se mora delavstvo približati tem finančnim virom in jih pritegniti, na veliko korist obeh, k sebi. Dosledno tej svoji misli je poslal Pittoni Gašparija v Milan, da absolutno tam neki daljši kurz združništva z namenom, da ga imenujejo potem Delavske Zadruge ravnateljem hranilnega oddelka — in poklicali v kmetijske sekcijo ing. Gustinčiča. Toda med tem — ko je Gašpari študiral, je nacionalistična klika v ravnateljstvu in sedanji socialno-patriotični upravni odbor uprizoril pravo gonjo proti Gašpariju, češ: da je Gašpari »reformist« — (težko je ne pisati satir!) — in da torej radi tega ne more postati ravnatelj Delavskih Zadrug.

Ta finančni projekt se je torej križal z nacionalističnimi interesi gospoda, ki je na vodstvu Delavskih Zadrug in ki si ni nikakor mogla želiti kraskega in istrskega kmeta v to delavsko institucijo. Toda če se je ta gospoda borila proti sodelovanju s slovenskim delavcem in kmetom že v dobi pred Livornom, je postala po Livornu, ko je uvidela, da ne more imeti med neitalijanskim elementom niti najmanjše zaslonbe, naravnost zagrizena nasprotnica sploh vsakega delovanja Delavskih Zadrug med Slovani. V nastopajoče klerikalno-nacionalistično združniško gibanje se je ta delavska buržoazija naravnost zaljubila in ga je začela odkrito tudi finančno podpirati. In ko je sodr. Gustinčič nastopil proti temu početju, je moral pobrati svoja šila in kopita ter oditi iz Livornom se je vodila borba med Delavskimi Zadrugami in Kmetijsko in vrtnarsko zadrugo za omejitve poslovnih torišč. Delavske Zadruge so zahtevale od Kmetijske in vrtnarske zadruge, da le ta omeji svoje poslovanje na Trst in bližnjo okolico. Po Livornu so začele Delavske Zadruge Kmetijsko in vrtnarsko zadrugo na vse načine favorizirati in v oboju koncu vsega tega neresnega početja vidimo, da so Delavske Zadruge, kot glavne ustanoviteljice Zadrugne banke v Trstu, poklicale predsednika Kmetijske in vrtnarske zadruge celo v vodstvo te novo ustanove banke.

Kakor smo videli v našem poročilu o tej zadrugi v banki v prejšnji številki »Dela«, ni sestavljeno samo vodstvo te banke iz izključno nacionalističnih advokatov in inženirjev (izvzemši dr. Tuma, ki pripada k stranki svoje pisarne), temveč tudi denarna sred-

stva te banke bodo zajeta iz samih kapitalistično-nacionalističnih bank. Dovajajoče to dejstvo v zvezo z onimi zgoraj navedenimi, moramo napraviti sledeče logične sklepe glede namer sedanjega vodstva Delavskih Zadrug:

1. Delavske Zadruge se — esnavljajo v navadno trgovsko velepodjetje in odrekajoč se vsaki razredni tradiciji in vsem razrednim ciljem, stopajo v zvezo z domačim velekapitalom ter se spravljajo v njegovo popolno odvisnost.

2. V zvezi z domačim kapitalom želi njihovo vodstvo nastopati proti glavnemu cilju prave delavske politike, ki stremi za tem, da združi vse ekonomsko slabe gospodarske elemente, brez ozira na jezik in druge podobne razlike, v razredno gospodarsko odprano enoto proti nacionalističnemu kapitalu, in za razdelitev po narodnosti, da postanejo ti elementi lažje žrtve kapitalizma.

3. Načrt, da prepuste slovenskim klerikalcem zadrugiško delovanje v slovenskem ozemlju in umaljevanje svoje neposredno delovanje s teh krajev, dopuščajo tiho prodiranje italijanskega bančnega kapitala, ni samo utemeljen v ideologiji socialnega patriotizma, temveč je tudi strogo premišljen in ima za cilj, da onemogoči vse nadaljnje prodiranje komunizma med slovenski podeželnih proletariata ter širjenje nacionalizma, ki je kapitalistični Italiji manj nevaren. Tako postaja največja delavska organizacija naše dežele, najnevarnejši rabelj delavskega gibanja.

Uspehi tega načrta so odvisni od bližajočega se kongresa Delavskih Zadrug, t. j. od tega da-li bodo zmogli italijanski socialni patriotje ali komunistični proletariata.

Mi hočemo napraviti tu samo še par pripomb.

Ko je poskušal sodr. Gustinčič lansko leto v nekotikih člankih v »Delu« popularizirati Delavske Zadruge, se je bila naša klerikalno-nacionalistična gospoda zagnala vanj in v Delavske Zadruge, češ, da dobivajo Delavske Zadruge denar iz Milana in je svarila našega kmeta pred komunisti. Letos, ko sedi G. Zlobec, predsednik Kmetijske in vrtnarske zadruge v odboru italijanske kapitalistične banke v družbi najbolj poznanih italijanskih nacionalistov v cilju, da zagradi pot k svobodi tudi slovenskemu proletariatu — je vse prav in dobro.

Dr. Henrik Tuma je dezertiral lansko leto iz naših vrst, češ, da je v njih nekoliko ljudi, ki ne spadajo vanje. Tisti dr. Henrik Tuma pa ni tako občutljiv, kadar je treba sedeti skupaj z italijanskimi kapitalisti in socialnimi patrioti in pljuvati na vse tisto idealno delo našega proletariata, ki ga je sam pomagal vršiti toliko let!

Mi poznamo Tumovo nestalnost in njegove slabosti. Toda nikdar ne bomo verjeli, da se bo dal ukleniti v nemih onih, ki hočejo izdati proletariata. Vendar, ako pomislimo, da se je dal dr. Tuma imenovati — ne da bi zastopal niti enega človeka naše dežije razum sebe — v ono famozno komisijo za deželno avtonomijo, je seveda lahko pustil, da se ga vpreže tudi v to delo.

Po njihovih delih pa jih boste spoznali.

Ne! Pustimo šale na stran. Da je tako imam najboljša dokaza. Evo enega!

V Ljubljani izhajajoče »Delavske novice«, so ob priliki štiri letnice Sovjetske Rusije, najmedolžnejše pisale o dogodkih in položaju te proletarske države.

Na celi stvari ni bilo drugega, kakor to, da so hotele prikazati življenje ruskega delavca kmeta pod sedanjim režimom diktature proletariata.

To je zadostovalo, da se je kraljevi namestnik Hribar tako ustrašil da je moral takoj leteti k zdravniku, da mu napiše recept proti nevroznosti. Ta številka »Delavskih Novic« je bila v celoti zaplenjena. Sedaj pride najlepše. Deželno sodišče v Ljubljani, ki je imelo presoditi, da li je zaplemba utemeljena ali ne, je vzel stvar v roke in izrekel tudi ono svojo besedo.

Tu prinašam dobesedno razsodbo sodišča, ki je potrdilo zaplemba in ki dokazuje, da vlada pred boljševiki zelo velik strah.

Razsodba se glasi:

Razsodilo. V imenu Njegovega Veličanstva Kralja Deželno sodišče v Ljubljani, oddelek VIII, kot tiskovno sodišče je na predlog državnega pravdnštva v Ljubljani po amisu št. 13. ustave razsodilo:

1. Vsebina besedila člankov:
1. Štiriletnica ruske revolucije.
2. Lakota v Rusiji.
3. Nova gospodarska politika po mestih.
4. Znanstveno tehnično delo v Rusiji.
5. Zunanja politika sovjetske Rusije.
6. Nove sile Rusije.
7. Ruski učenci.
8. Kulturno delo.
9. Boj proti analfabetstvu.

Zaplenjeni članki ustanavljajo prestopke člena 138 Ustave kraljevine SHS.

Druga izdaja zaplenjene tiskovine je nedopustiva.

Kr. policijska direkcija.

Boljšega dokaza za komun. strašilo kakor je ta, ni mogoče najti.

Ta razsodba, ki je skozinskoz ultra-reakcionarna, pokazuje vso nezmožnost in strahopetnost jugoslovanskih kapitalistov, ki mislijo na ta način rešiti utrujene milijone pred pravično sodbo proletarskega razreda, ne pa — monarhijo.

Zanimivo je bilo gledati, kako so skakali Aleksandrovi hajduki po ljubljanskih ulicah in občinstvu trgali omenjeno številko »Del. novic«, iz rok.

Takega razburjenja ni doživela Ljubljana že dolgo. Še takrat se jugoslovanski pandurji niso tako vstrašili, ko so se nahajali pred Ljubljano Turke.

Z druge strani se vidi iz te razsodbe, kaka svoboda in demokracija vlada v Jugoslaviji.

Mi se najlepše zahvaljujemo gospodi za vso njihovo svobodo in demokracijo, ter se rajši držimo našega ideala komunizma, trdo uverjeni o svoji zmagi.

Zato se prav nič ne bojimo komunističnega strašila, ker vemo, da je to strah za lumpe, verižnike, tatove in sleparje, ki danes vladajo nad delavskim ljudstvom, ne pa za delavno ljudstvo.

Potruditi se hočemo, da se komunistično strašilo čimprej udeje, da na ta način pobere hudič vse kapitalistične dobrotnike pa bili kakršnekoli vere in narodnosti.

Sp.

Komunistično strašilo

Marsikdo se še spominja otroških let, ko so nas stariji strašili s hudičem itd. V takratni dobi, ko nismo razumeli ničesar, je to zadostovalo, da smo postali bolj pridni in poslušni. S časom, ko smo odrasli, smo prišli do spoznanja, da so vse te bajke o hudiču in strahovih, izmišljene in radi tega tudi niso ničesar več zalegle. Enako je s političnim strašilom. Na svetovnem obzorju, so se pojavili novi strahovi, v obliki »boljševizma«. Na mesto starišev, s onastopitimi kapitalisti in njihovih hlapci. Ti odrešeni narodov se prav zares bojijo, da se nam ne bi zgodilo kaj zalega. Zato sikajo skozi cela tri leta Sovjetsko Rusijo v takih barvah, da bi morali mi pred tem imenom pasti v nesvest. Ni ga dneva, da nam ne slikajo boljševikov kakor najhujše razbojnike, tatove, požigalce in vrag si ga vedi kako še vse. Ali mi smo se pokazali nevhvaležni svojim »dobrot-

Polom Italijanske eskomptne banke

Banke niso dandane več ono, kar so bile svoje čase: denarni zavodi, ki sprejemajo denarne vloge in delajo z njimi kratkoročne trgovske operacije. Banke so v dobi skrajnega razvoja kapitalizma nagromadile ogromna denarna sredstva in kupile polagoma vso industrijo, vse tvornice, vsa podjetja. Tvornice, ki jih vidimo po velikih industrijskih centrih in druga podjetja, zlasti prevozna podjetja, nosijo sicer še sempatija ime kakega kapitalista, toda dotična oseba mogoče niti več ne živi. Včasih je v naslovu vpisan neki več imen, toda tudi tisti niso več izključni gospodarji dotičnega podjetja. Oni so samo sočasni gospodarji: prvi gospodar pa je banka, ki je zalozila podjetje s svojim denarjem. Često banka tudi sama vodi podjetja, t. j. ona nastavlja in odstavlja ravnatelje, inženjerje glavne uradnike podjetja itd. Banka je torej hkrati posestnica velikega števila tvornic ene panoge ali pa tudi različnih industrijskih panog. Tako bančno velepodjetje imenujemo »trust« in kakor se bavi v glavnem z železno, petrolejsko, premogovno itd. industrijo, je to železni, petrolejski, premogovski »trust« itd.

Moč takega kapitalističnega podjetja je ogromna. Toda obratno pa je tudi finančna kriza takega podjetja toli bolj strašna. Tu je vsa industrija povezana in ako nastane kriza v enem samem velikem podjetju, jo občuti ves »trust«.

Taka banka je »Italijanska eskomptna banka«. Ta banka se šteje med najogromnejša finančna podjetja Italije. V kovinski obrti vlada strašna kriza. Poleg tega je imelo njeno kovinsko podjetje »Ilva«, tudi brezvestne upravnike. To podjetje je postalo falitno in ker je imela banka vlozene v tem podjetju ogromne kapitalne, je prišla sama pred polom. Seveda s tem tudi vsa druga njena podjetja in ker so le-ta zopet v trgovski in finančni zvezi z drugo industrijo izven tega »trusta«, se posledice tega gospodarskega poloma ne dajo niti pregledati. Z eno besedo vsa italijanska industrija, vse italijansko gospodarsko življenje se je začelo kar na mah zibati.

Zadruga banka v Trstu

Trgovski kolos Delavskih Zadrug, čigar denarni obnat znaša sedaj že po več sto milijonov na leto, je že zdavnaj čutil potrebo denarnega zavoda, ki bi mu bil ob vsaki priliki na razpolago. Tako so si ustanovile Delavske Zadruge že pred leti svoj hranilni oddelak, v katerem so zbirale vloge delavcev in delavskih ustanov in jih uporabljale v svojem podjetju. Toda te vloge, ki so znašale v največjem procentu tega oddelka 8 milijonov lir, ne zadostujejo več potrebam današnjih razsežnosti poslovanja delavskega podjetja. Misel ustanovitve širše in sigurnejše finančne podlage, ki je izšla iz ravnateljstva Delavskih Zadrug, je torej pravilna in hvale vredna. Način pa, ki se ga je poslužilo sedanje vodstvo Delavskih Zadrug, da reši to vprašanje, je v naj-

Vesti iz Jugoslavije

NOVI DAVKI

Beograd: Poleg novega davka na obrt, je vlada osrečila ljudstvo s še enim, ta-zvanim cerkvenim davkom. Vlada utemeljuje ta novi davek s tem, da pravi, da ji pomanjkuje sredstev za vzdrževanje duhovnikov. Na ta način je vrgla na rame delavnega ljudstva tudi celo armado duhovnikov katoliške, pravoslavne in muslimanske veroizpovedi.

PREVEČ URADNIKOV.

Beograd: Na seji Narodne skupštine, ki se je vršila 29. XI. 1921. je govoril finančni minister Komandur ter rekel, da ima Jugoslavija čez 200.000 državnih uradnikov, ki stanejo državo čez 10 milijard kron.

Zanimivo je: kar pravi »Radikal« o temu.

»V samem finančnem ministrstvu se nahaja cel bataljon, nesposobnih in škodljivih uradnikov.«

Potem ni čuda, če manjka denarja za druge potrebe.

SMRT DVEH SODRUGOV.

Ljubljana: Pred katkim je tu umrl kurjač s. Franc Perdan. Bil je eden izmed prvih, ki so pomagali ustvariti komunistično organizacijo v Sloveniji. Prijatelj v celi Sloveniji je moral zapustiti vrste razredno zavednega proletariata in iti tja, kjer neha vsako telesno in duševno trpljenje.

Pri pogrebu, katerega se je udeležilo mnogobrojno delavstvo, je sodelovala železničarska godba in delavsko pevsko društvo »Cankar«.

V Celju je umrl 27. I. s. Ivan Mravlje, črkostavec, kot žrtve kapitalizma. Dasi-ravno mlad, je posvetil vse svoje sile delu za organizacijo in dobrobit sotovarišev in delavske mladine sploh.

Petrograjsko delavstvo in sovjet v ruski revoluciji

Ruska revolucija je započela svoj zmagoosni nastop v Petrogradu. Dasi je Petrograd najmlajše rusko velenost — zgradil je car Peter pred 200 leti — je vendar največje in največje. V njem je stanoval car, skozen je šla vsa ogromna trgovina ruskega carstva v Evropo, v njem se je razvila jaka industrija, posebno kovinska s stolisotimi delavci, tako da ni bil Petrograd le središče carizma, ampak tudi središče revolucionarnega proletariata. V njem so izhajala pred vojno glavna delavska glasila, iz njega so izšli največji strajki, iz njega se je razširila revolucija 1905 in iz njega je — kakor smo že rekli — zmagovalno razvila zastavo revolucije 1917. leta.

V Revoluciji je Petrograd zelo stradal, ker leži visoko na severu in se je morala dovažati hrana od daleč, a to je v revoluciji iz sto razlogov — zelo težko: V toku revolucije se je preselila iz njega delavska vlada v Moskvo, da se bo nahajala v sredini dežele, in s tem je naravno izgubil Petrograd na svoji važnosti. Ali kljub vsemu temu je ostal Petrograd silajna zvezda ruske revolucije in njegova junaska borba proti vsem sovražnikom nam daje sijajen primer delavske požrtvovalnosti osvobojevalne delovnega človeštva.

Marca 1917. leta je izbruhnila ruska revolucija in pahnila s prestola carja Nikolaja II. Revolucijo so napravili delavci in oni so v 24 urah izbrali po tovarnah svoje zastopnike, na vsakih 500 delavcev po enega in ti zastopniki so se sestali in ustanovili Svet (rusko — sovet, italijansko — consiglio) petrograjskih delavcev. Delegatov je bilo mnogo, zato pa so izvolili ožji odbor sovjeta, ki je imel nalogo, voditi vse tekoče posle. Delavski svet je bil mogel takoj proglasiti svojo vlado, toda gospodje grofi in fabrikanti so bili zvičješi od delavcev in so se tudi oni izjavili proti carju (ko ga več ni bilo) in proglasili svojo grofovsko vlado, a delavci so se zadovoljili, da to vlado kontrolirajo. Gospodarska vlada je navadno obetala, da bo odslej, odkar ni več carja, vse dobro šlo.

Sovjeti so se naglo širili. Fo vseh mestih široke Rusije so volili delavci delavske sovjete, kmetje kmetске, vojaki pa vojaške. Oblast oficirjev je pričela padati. Prešli so dnevi in meseci, a nova vlada, kateri sta načeloval val grof Lvov in profesor Miljukov, je slabo izpolnjevala obljube, ki jih je dala narodu. Mesto da bi končali vojno, kakor je ljudstvo zahtevalo so pričeli svojo ofenzivo. To je delavstvu presedalo in ono je priredilo v aprilu velike demonstracije proti vojni. V delivskem sovjetu so bile tri stranke. Prva, boljševiška (kakor v Italiji komunisti) je govorila delavcem in kmetom: «Zaman prosite vi gospodo, da bi dobro vladala! Ona bo vladala vedno in vedno slabo! Vi delavci in kmetje morate sami prevzeti vlado v svoje roke in potem se bodo stvari razvijale, kakor boste sami hoteli! Druga stranka, so bili menjševiki, (v Italiji so socialisti) a tretja stranka so bili socialni revolucionarji (kakor v Jul. Benetiji slovenski socialisti). Ti dve stranki se proti njim ne moremo nič, ker se sedaj njen čas, da zapoveduje, a mi moramo biti z malim zadovoljni.» Nasprotno pa boljševiki: «Sedaj ali nikoli! Da se naučijo jezdit moraš najprej na konja sest! Ljudstvo je začelta verovalo gospodi in se je balo: zato so bili v sovjetih gospodarji menjševiki; toda po malem so se ljudstvo odpirale oči, in boljševiki so postajali dan na dan močnejši. Julija 1917 so se delavci in vojaki dvignili, da zrušijo gospodsko oblast a gospodi je uspelo, da se je ohranila, toda le za malo časa. General Kornilov je peljal vojsko nad Petrograd, da vspostavi zopet carja. Delavstvo se dvigne kot en mož proti generalu, vzame orožje iz državnih magacinov in prežene carskega generala. Delavstvo postavi na delo sovjeta boljševike, ker vidi, da ti najbolje služijo delavski svobodi. A tega ne storijo le delavci v Petrogradu, ampak tudi po ostalih mestih, kmetje po vaseh, vojaki v regimentih. Ves ruski narod daje svoje poverjenje komunistom-boljševikom.

Konec prih.

z dvakratno naglico in se pripravljajo da nam ob vsaki priložnosti stopi na prste. Edina pot k osvobojenju vodi skozi borbo, trajno in ostro borbo. V borbi bomo širili svoje ideje, v borbi bomo utrjali svoje sile, v borbi bomo ovirali jačanje meščanstva in mu zadali ob pravem času poslednji, smrtni udarec.

Mi izključujemo iz svojih vrst vse one, ki bi hoteli po naši zmagi dati svobodo vsem. To so oni med nami trpinji, ki se hočejo boriti proti današnjemu družabnemu redu (ki je za enaj, za druge peklo!) a se protivojno temu, da bi prevzel proletariatski oblast v svoje roke, da s silo stvorijo sirotinski pravde. Oni pravijo, da so proti vsakemu ttoriju in proti vsaki diktaturi t. j. proti vsakemu nasilju in neomejeni oblasti enega razreda nad drugim. Kakor so proti nasilni oblasti meščanstva nad proletariatom, tako so proti nasilni oblasti proletariata nad meščanstvom. To pomeni, da so oni proti temu, da bi trpinji po svoji zmagi in osveti držali k tlom svoje krvnike-kapitaliste.

Nam je jasno, da druge poti ni: Ali vlada buržoazija, ta požre naša golažena, nad nami, ali vladamo mi nad njo in jo držimo pod nogami, dokler je ne ukrotimo in prisilimo, da postane tudi ona delaven član človeške družbe. Naši kavalirji, ki hočejo buržoaziji velikodušno pustiti prsto prost samo da se pokažejo plemenitejši od buržoazije same, pozabljajo kaj je buržoazija proletariatu. Pozabljajo na vse muke in ponižanja, ki jih je moral proletariatski pretpret v stoletni osvobojevalni borbi, pljujejo na vse žrtve, ki so jih doprinesli mučeniki proletarske revolucije na oltar delavske svobode. Njih nopolstivost proti meščanstvu nam je sumljiva; pomeni najbrže da njih žrtve za osvobojevanje proletariata so zelo neznanke, malo upoštevanja vredne. Toda proletariatski, ki je tvegal vedno svoje — življenje v hudem boju z meščanstvom, peha te kavalirje od sebe, ker so mu nevarnejši od buržoazije same. Proletariat ve, da bi buržoazija tudi po proletarski zmaz napenjala vse sile proti njemu, ako bi ji ne bile zvezane roke. Ako bi proletariatski poslušal velikodušne kavalirje, bi vse plemenite žrtve najboljših in najzavednejših revolucionarnih bojevnikov bile zaman.

Brez ttorija in diktature ne more obstojati svet, dokler se popolnoma ne ustvari komunistični družabni red, dokler se ne ustvari družba delavnih svobodnih in enakopravnih ljudi. Ako ne uporabi proletariatski silo proti meščanstvu in ne zruši na ta način njegov odpor, uporabi meščanstvo svojo silo proti proletariatu, da ga potlači k tlom.

Noben proletarec, noben trpin z mesja in vasi, se ne sme niti za trenutek premišljati, da odgovori na vprašanje: diktatura buržoazije ali diktatura proletariata? Diktatura buržoazije pomeni: oblast kapitalistov, raj za tatove in bankirje, suženstvo delavskega naroda in pekel za črne senice — proletariatski. Diktatura proletariata pomeni: odvzeti oblast iz rok onih, ki nič ne delajo, to je uničenje meščanstva in razredov sploh ter vsa oblast in vse pravice v rokah onih, ki upravljajo koristne posle; pravica do človeškega življenja vsakemu, ki to zasluži, to je ustvarjenje komunističnega družabnega reda. — To je jasno vsakemu proletarcu zdravega razuma in čiste zavesti. In komu je to jasno, ta je revolucionarni proletarec, komunist. Ta bo šel z nami, preko vseh velikodušnih kavalirjev.

Naprej, sodrugi delavci in kmetje: V proletarsko revolucijo, za diktaturo proletariata. Da živi rdeči teror! (Konec.)

Goriški okrožni odbor je izdal v brošuri govor sodr. Tuntarja v rimskem parlamentu. — Govor je za naše kraje posebne važnosti, ker se nanaša ravno na tukajšnje politične razmere.

Opozarjajo zaupnike, da si naročijo brošuro za razprodajo med ljudstvom. Stane 50 stot. — Naroča se: J. Srebrnič, Solkan 90.

narodno izobrazbo priredi koncert, da opero ali dramo.

V Rusiji so na razpolago vsakemu brezplačno vse kulturne ustanove, zdravniški, zobozdravniški, stanovanja, razsvetljava, z eno besedo: delaj in živis telesno in duševno.

V kapitalističnih državah pa živi delavni narod le telesno in še to prav slabo. On mora biti zadovoljen, ako ima svoj vsakdanji kruh, kakor živina, kateri daš dnevno krmo. Človek ne živi samo od kruha, ampak tudi od besede božje! Velja pri nas samo za bogate sloje. Imas bogatina in berača, kulturnega in civiliziranega človeka poleg surovega, neomikanega in nespismenega. Večina je že pred rojstvom obojena na smrt kot pogoji za življenje parazitom. Ustroj laži in tlačanstva tebi je sjenjo, da umreš od lastnega deteta. Proletariat vidi v Rusiji svojega sobrata ter se pripravljajo, da mu sledi po njegovih poti.

Rujte križe iz grobov! Vsi naj spremene se v meče, v strašne, maščevalne meče! Rujte križe iz grobov!

NABREZINA.

Volilni sestanek se vrši pri nas v nedeljo 8. t. m. ob 2. uri popoldne v prostori strokovne organizacije. Sodrugi in simpatizanti so vabljeni, da se udeležijo tega velikega sestanka v obilnem številu. Poroča sodrug iz Trsta.

BILJE.

Dolgo časa odlašam že to važno nalogo; torej napoved vendar začnem. Mislim sem namreč da se bode kdo drugi oglasil, pa žalibog ni ga v Biljah mislim ni enega. Žalostno je pri nas, ko se z oziramo po naših fantih delavcih, ki so tako močno elektrizirani od naših gošpodov, posebno od g. kurata, te tudi njih pevovodja. Drugače ne misliš v Biljah kot narodne pesmi «Morje adrijskano» in enake podobne. Bog ne da omenit kaj tem fantom o komunistih in o organizaciji. Seveda ni njim za zamerit. Kriva je biljenska gospoda, kateri jih je že tako navadila z «narodom», da fantje nečejo prepoznati drugega kot «mi smo Slovenci». Ali s tem «mi smo Slovenci» oni ne vejo, še kam pridejo! Torej kakšni so voditelji, takšni so ljudje. Žalostno je bilo, ko smo se toliko trudili trije od nas, da bi ustanovili organizacijo, pa so nas imeli za Italijane in brezverce, s pohajati in enako podobnim so nas zmerjali.

Ampak zapisani so vsi oni v črni knjigi. Ko napoči dan, kakor je prerokovan, jih bode mo pejskali in dobil bo vsak svoje plačilo. Naj vam bo znano delavski izdajalci iz Bilj, da strašna bo sodba za vas, ko napoči dan svobode za nas. Spomnite se tudi kaj je bilo v času dveh stavek v Biljah pri opekarnah. Kako ste se mi smejali, ko sem prišel k vam, da nehaite delati, Italijani, pravite, da niso ljudje, pa ravno oni so tekoj ustavili delo, ko sem prišel k opekarni Corinini. Ali biljenski blatariji potrebovali bodele tudi vi pomeči, ali je ne bo. Torej glavne blatarije, ki ližejo svojim gošpodom noge, že poznamo in kakor sem že rekla račun bode dobili in plačilo tudi. — O občinskih volitvah nočem nič pisati, ker vem da bo prišel spet en takšen medved za župana, kot je sedaj nek «miljonar», ki ne prepozna reveda za nič. Poprosiš ga, pa zareniš nad človekom kot medved in pogleda kot lev, tako da uboge žene — vdove zobežijo, ko jih samo tako gošpoda.

Ako pa pride kakšna gospa več omikana, je pa komplementov in poklonov dovolj in prijazno govorjenje. O, pri njih je vsega!

Sedaj komaj čakajo neki štirje, da pride kdo od dnjih na mesto, pa naj bode! Vsi bodo prišli k računu in vsaki dobi svoje plačilo kakor si sedaj zasluži. Maševanje mora priti nad te pijavke! In še nekaj! Kaj znajo v Biljah še naši gošpode? Gospo dkurat in njegov sluga mežnar beračita, da je že grod videti. Samo prideta v hišo on meni če biti 20 pravi g. kurat, meni pa 10, prvi g. mežnar, in to je bilo letos že petkrat ali šestkrat. To je dosti grod od njih in kjer ni dovolj pa pridejo še cerkveni pevci, oni ki pojejo «Morje adrijskano», pa samo ko jih ne slišijo karabinjerji. Naj bo zadosti za sedaj, drugič kaj vej.

Komunist iz Bilj.

PRESERJE PRI KOMNU.

V bližini Komna nahaja se vasica Preserje, kraj znan po trtoriji, katero gošpoda dva narodnjaška gospoda, Fortič in Pipan, že minulo pomlad bi imeli povedati o njih marsikaj ali nismo mogli, ker nismo imeli kje. Omenjena g. prodajata trto na drobno in debelo; cene so različne. Pa tudi delavec, ki dela pri njih ima najbrže različne roke od družih, posebno pa pri g. Fortiču. Oni, ki dela pri njemu na dovršeno delo, nima drugega časa kot za pot domov. Prošlo pomlad sta imela vsaki nekaj delavcev, ki so sadili trte cepjenke. Delali so od zore do mraka. Tudi to jesen so izkopavali trte in to v največjem mrazu, tako da so vsem roke od mraza popokale. V času ko je bilo delo po vsem Spodnjem Krasu ustavljeno vsled mraza, sta gospoda najela delavce in jih naganjala: kopajte, ker je mraz in ne počivati! Tako da ubogi delavec ni imel časa niti toliko, da bi si vravnal svoj sključeni hrbet. «Arbeits», da se ogreješ, to je bila parola teh gošpodov in ubogi delavec je delal kot suženj, suženj vkljenen v verige. To je yeljalo za ves čas kopanja. Pa da bi vsaj plačevala delavce kakor se spodobi. A kaj šel Dnevno borih 12 L in še za te sta gledala, da jih je delavec zvečer pustil v Fortičevi gostilni.

Vas delavce iz vasi in delavke iz Svege, opozarjamo, da se v bodoče ne daste tako izkoriščati od teh kapitalističnih gošpodov.

Zato naj bo od sedaj naprej vaša parola: Za pošteno delo zahtevamo pošteno plačilo! Dovolj smo bili sužnji!

Čitajte in širite vaše glasilo «Delo», ki bo vedno štčtilo vaše koristi.

MATULJE.

Denunciatorji na pošta. Cim je ponovno počeo da izlazi naš revolucionarni list «Delo» i čim ga mi počeli raspacavati, odmah je našlo podlih izroda, kojima je «Delo» opasni tra-

u oku i zato hoče, iako postoji slobodna štampa, da ga zapreče. Naši nekoi sovinste jugoslavenske pa talijanske buržoazije kao patriote i provokatori, kojima je namera, da s podlim denuncijatorskim načinom kroz karabinjerje zastraše, da nesemno raspacavati «Delo». Mi vrlo dobro znamo, da karabinjeri ne bi to mogli, ako ne bi bili pod pritiskom patrijotskih denuncijacija prisiljeni da ispituju naše čitatelje ko im prodaje naš list.

Nije dosta, što naši protivnici poduzimlju denuncijacija provokatorske akcije, nego još to poduzimljaju nazalost nekoi, koji se smatraju drugovima kod tramvajске strokovne organizacije. A da bude ruglo još veće - k tomu još kao i funkcioneri T. S. organizacije, te agitiraju protiv naše borbene radničke štampе preporučujući «Pučkog prijatelja» tog laznogog glasila jugosl. buržoazije u Julijaskoj Veneciji.

Drugovi, tramvajски radnici, nemojte dopustiti da vas ovakvi smušenjaci vuku za nos i prvom prilikom nastoje da obracunate sa svakim, koji radi na štetu vašu, kao i na štetu opće naše stvari. Drugovi, znajte da su to oni smušenjaci, koji rade jedino za interes tramvajskih akcionera i uvek još mirišu po onoj propaloj njihovoj tobožnoj «Narodnoj radničkoj organizaciji» u kojoj su glavnu reč vodili naša jugoslavenska gospoda patrioti, advokati, trgovci i razni spekulanti gulezi radnog naroda.

Drugovi, simpatizari i čitatelji revolucionarne radničke štampе. Jos nismo nikada imali takve prilike da možemo doći do svoje štampе u Istri, koja bi mogla bila zastupati naš sveopći radnički interes. Namesto svoje štampе imali smo buržoazku (gospodsku) štampu, kroz koju su naši protivnici jedino ciljali u njihovu gospodsku interesu. Kroz njihovu štampu, kao što danas čine kroz «Pučkog prijatelja», zamračuju mozak nemislećeg radnog naroda, kojega turaju u još veću kaljužu neznanja. Ta bi gospoda htela prikazati kao da je gospodski i radnički interes jedno to isto. Htela bi ta naša gospoda, licumerni rodoljubi, da mi potlačeni radnici i seljaci pusemo svi u jedan rog sa gospodom. Prema tome, trebalo bi da radnici jedamput za uvek obracunaju sa gospodskim lažima i uspavanakama, već je krajno vreme, da radnici počnu misliti svojom glavom a ne gospodom.

Daklen, napred drugovi, proširimo u što većoj meri naš jedini i pravi radnički revol. list «Delo», koje je jedino naše prosvetno i borbeno oružje, protiv sviju onih, koji rade protiv nama. Pokazimo našu solidarnost, pokazimo da smo svesni našeg interesa i da ne čemo mirovati ni prestati sa našim klasno borbom, dok ne strmgolavimo zavremeni trul kapitalistički sistem izrabljivanja čoveka po čoveku. Napred drugovi, braćo radnici svi pod crveni barjak proletarske revolucije! Niko nas neće osloboditi ako se sami ne oslobodimo. Oslobodjenje radničke klase mora biti delo samih radnika. Komunist.

Upozoravamo vodstvo sindikata tramvajskih nameštenika u Trstu na protivradničko držanje članova Opatijske električne železnice. Lužnost je ovoga vodstva, da razjasni svojim članovima u Opatiji, kako je «Delo» jedini list klasno-svesnihi radnički i prema tome jedino glasilo i strukovno organiziranih tramvajskih nameštenika.

Ured.

Komunistični koleđar

Komunistični koleđar je že zložen in te dni gređo zadnje pole v stroi. Drugi teđen bo delo književca dovršeno in se bo pričel raspošiljati. Za one, ki niso prej naročili knjižice «Socialne Matice», bo stal koleđar

5 lir.

Od več strani smo čuli, da je «Delo» težko pisani list. Pozivamo Komunistične sekcije mladih in odraslih sođrugov in Ljuđske odre, da priredijo vsak teđen en dištrubirski večer, na katerem naj se «Delo» skupno čita. Pri skupnemu čitanju in v medsebojnem poduku se bodo marsikateremu sođrugu izboljšali pojmi. Mi moramo slovenski delavski narod dvigniti na višek pojmovne zmožnosti in izobrazbe.

One Komunistične sekcije, strokovne organizacije, delavskomečke zadruge in podružnice Ljuđskega odra, ki niso še imenovale dopisnika in poverjenika Dela, naj storijo to čimprej ter naj nemudoma javijo imeni obeh zaupnikov, uredništvu Dela. Delavci in kmetje iz krajev, kjer ni nobene proletarske organizacije, storijo enako!

besed. V komunistični stranki mora vladati železna disciplina, ki se ji mora podvreči vsak sodrug. Vsak je dolžan delati le dobro in nima pravice zahtevati za dobro delo nobene hvalnosti od nikogar. Zavest, da se dela dobro mora biti vsakemu največje zadoščenje.

In se to bi radi povedali: Kako so si mogli slopo hmisliti idrijski sodrugi, da bi bila delala sekcija vladno politiko ako bi se udeležila volitev? Kaj ne vedo, da je kapital mednarodni in da mora podpirati vlada raje vsako nacionalistično stranko nego komunistično. Bodočnost bo še potrdila to našo trditve kakor jo je že nešteterkrat preteklost.

KOMEN.

Komen, središče spodnjega Krasa, je bil po vojni jako prizadet. V letu 1916 je bil evakuiran in prebivalci Komna kakor bližnjih krajev so se razpršili po svetu. Nekateri premožnejši, katere je bilo malo, so se vrnili v domov, v našel stanovanje porušeno. Vse je bilo odnešeno, ali razbito: vrata, okna, podovi. Tu je začela posloovati avstrijska ekspozitura, ki je imela namen vsaj deloma popraviti stanovanje. Začetkom je vodil ekspozituro nek Sonec. Po njegovi smrti je bilo vodstvo izročeno docemučemu učitelju narodnjaku Streklju. Pod njim se je začelo absolutno gospodstvo. Protežiral je razne okoliščanske župane, postavljaj jih za delovodje, četudi se niso ničesar razumeli na delo. Ti so dobivali plačo, ki je niso nikdar zaslužili in ki je pritlikava sposobnim delavcem. Imeli so tudi v rokah magacine s stavbenim blagom kakor tudi z živcem. Ko je prenehala ekspozitura, je vse to zginilo kakor kaira. Streklj je gospodaril nad trpinji, kakor kak general. Mnogo delavcev je šlo raje zopet k vojakom, kakor da bi živelo pod njegovo komando. Streklj je bil tudi prekupevalec s kravami. Na stroške ekspoziture je imel pri sebi moža, ki mu je gonil živino iz prepovedane cone iz Hrvaskega. G. Streklj je znal dobro veržiti.

Oktober 1918 je bilo konec ekspoziture. Streklj je z drugimi svojimi enakovrednimi tovariši nastopil kot rešitelj naroda. Postal je načelnik narodnega sveta in pomagal je narodu tako-le:

Ko se je vlačila avstrijska armada skozil Kras proti vzhodu, je imela pri sebi še mnogo živine, živeža, vozov itd. S priverženim denarjem je naš moč kupil vse kar je mogel od vojaštva. Ko naj pa prepovedal vsem drugim kupčevati z vojaštvom. Rekel je, da se mora blago skupaj spravljati in potem razdeliti vsakemu enako. Ko so pa bili magacini polni z blagom, katerega je nabralo in nanosilo ljudstvo, se nič več ni govorilo, da se bo razdelilo na vse enako. V eni noči je iz magacinov izginilo skoro vse blago. Drugi dan so ljudje popraševali po blagu in se čudili, da je izginilo, ko je bila vendar postavljena straža. Ljudstvo je postajalo nevoljno. Iz strahe pred ljudstvom so se glavni krivci, 4-5 po številu, z avtomobilom odpeljali na Opeine. Le tako so se rešili narodove jeze.

Par tednov potem je sedanja vlada začela razdeljevati živež domacinom. Nastavljen je bil odbor iz samih znanih gošpodov. Delavci in kmetje dobro veste, kako in kdo je kaj dobival.

Kako je nahnul naš župan vas žene, ko ste ga šle kaj vprašati, to tudi veste. — V zadnjem času je prav zarobilo to družbo, ko vidijo da jim je oni narodo za katerega so se oni predstavljali in ki je pretrpel toliko gorja, njim obrnil hrbet. Sedaj ko se bliža vsem obracun, ko bo hodo to ljudstvo pri prvih občinskih volitvah odločalo o minulosti in bodočnosti, si, se jim hlače tresejo. Že se pripravljajo in ugrabijo kake kandidate naj postavijo. V kmetje in delavci, brez obzira na njih, združite se proti bivšim trinogom, kateri vas poznajo samo pri kakih volitvah, kadar rabijo vaš glas. Zberite se vsi kot en mož pod vašim simbolom, simbolom zatiranih in teptanih pod rdečo zastavo, kajti edino ona vam prinese vaše osvobojenje in zadoščenje.

V zadnjem času spoznali smo gospode narodnjake, ki hočejo biti po sili kapitalisti, v prvi hli. Sodili smo, da jih je kakih 7-11 in vidimo da jih ni več. Sedaj ko se bliža dan, ko jih bo obsodilo ljudstvo — in to bode kot pravijo 15 januarja — so vsi iz sebe. Voliči komencani in iz občin sosednih! Brez strahu vkljubite tem podincem! Pokazite jim da znate sami trezno misliti in da ste sposobni upravljati občino sami brez komande bivših močnejšev. Pokazite dotičnim, ko pridejo k vam da so mi nuli časi ko je ljudstvo drlo v svojo pube.

Na dan volitve pokažite vsi vi kmetje in delavci tem gospodom da ne marate več njihovega bica.

Živela Delavsko-kmečka vzajemnost! Živela Tretja internacionala.

Čitajte „Delo“!

pri pripadniku drugega naroda za zločin.

Proletarci so si ustvarili enotno, svobodno, demokratično šolo, kjer učiteljsvo in profesorstvo ne tvori posebne kaste ter ne davi na učence, da izidejo kot božji volički. Oni so vodje svojim mlajšim tovaršem, kam naj gremo iskati podobnega primera, da bi bil rektor univerze visokošolec. Zato je pri nas treba diplomne, pa magari kupljene. Tu otroci revnih staršev so že v otroški dobi zavlečeni v boj za obstanek. Ti pa, kateri pohajajo šole, kateri hočejo postati nekaj «ljudje» kakor se navadno govori, trpijo vsakovrstna pomanjkanja in ubijajo najboljše svoje moči prej kot pridejo do cilja. Le proletarska država da lahko učencem brezplačno šolo, obleko, hrano in stanovanje in le tam se lahko učijo ne zato, da bi postali «ljudje», ampak da bi kaj znali.

Slišimo napade, boljševiki uničujejo moralo, uvajajo obnosten ženske, da so krivi sedanjega položaja v Rusiji, ker bi morali prej vzgojiti mase za svoje ideje. Morala ima svoj odraz vedno v socialnem stanju epohe. Brezplodna je pridiga; treba je spre-

meriti pojoge, v katerih človek živi, ako hočemo spremeniti njegovo dušo. Zastonj je govoriti ne kradiči človeku, kateri gine od lakoti in je obdan z vsakovrstnim bogastvom. Imamo pojme o moralni, kateri izvira iz stanja ki nosi pečat — osebne lastnine.

Uvajajo obnosten žen, ali je že uvedena? Proletariat je v prvih dneh svoje zmagе uničil institute prostitucije, proglasil žensko enakopravno z moškimi. Ženska v proletarski Rusiji je gnotno neodvisna od moškega, ker dobiva vse, kar ji je potrebno od države. In ta njen položaj sam po sebi uničuje prostitucijo. Denarno razmerje meščanskega zakona se spreminja v razmerje ljubezni med spoloma. Meščanska moralna pa patentira tolerančne hiše, ki ji služijo kot surogat ljubezni. Imamo že obnosten žen ne da bi jo še uvajali.

Prepričujemo delavstvo, kako boljševiki uničujejo Rusijo, čes da komunistem ne bo pospeševal volje do dela, do iznajdb, do napredka, ker zgine osebna lastnina — bodrilo k napredku, in ni za kaj se mučiti potem.

Ako dela danes večina kot suženj, ker je primorana delati, kako naj bi

ne delala svobodno za sebe, za splošno korist, ko ne bo izkoriščana in bo brez zivela, ne bomo. Isto je z iznajdbami, ki v kapitalističnem svetu prinašajo korist le posameznikom, ko vsaki novi stroj več vedno na ulico tisoče delavcev kot nepotrebne. V komunistu bo posameznik imel vse od družbe in umevno, da se bo oddal skupnosti za zboljšanje obtega življenja.

To dobro vejo ruski delavci ter pobijajo vsake napade s stvarnim delom. Jasen dokaz so dali železničarji Moskovsko-Kazanske železnice 1918. L, ko so brez postranskega pritiska iz svoje iniciative, očistili v svobodnem času, brez brezpake, zasneženi tir ter položili temelj velikemu začetku — sobotnikov, ki se opravljajo po vsej Rusiji. Velike trume se zbirajo v svobodnem času ter pod vodstvom boljševikov, poječ, hodijo na občokovno delo, kakor sekanje drv, nakladanje in razkladanje vagonov, čiščenje poti in jarkov it. t. d. V Moski vidiš voditelja proletariata, sodr. Lenina, kako v gruči delavcev naklada vlak.

Delavec, kmet in komunistem

2. Kri, ogenj — strahota.

Nihče od nas ne more verjeti, kako naj bi se meščanstvo prostovoljno odreklo udobnosti, ki si jih pripravljajo steno, da nam odjemlje plodove našega dela. Vsak bi rad živel v izobilju in vsi bi hoteli, da bi bilo tako življenje mogoče brez dela in trpljenja. Ljudje se na tem svetu tako mučijo samo zategadelj, ker ne morejo drugače zadovoljiti svojim telesnim in duševnim potrebam, ker ne dobijo ničesar gotovega kar jim je potrebno. Ko bi to dobili, nebena bi bila na zemlji in ne bi bilo lovljenja za koščkom kruha, ne trenja ne jeze, ne tlačiteljev ne tlačanih, ne bogatih ne revnih.

Tako pa je na tem svetu raj samo za bogatače, katerim ni potrebno loviti se za košček kruha, ker imajo v izobilju onoga, kar jim pridelojo reveži, ne da bi oni sami niti zgenili z mezcem. Meščanstvo ima nebena na tem svetu. A ta nebena so mogoča le zato, ker živijo reveži delavci in kmetje v peklu. Mogoča so tudi samo dotlej, dokler delavski narod tvori kot vprežna živina, lačen, nag in bol, medtem ko živi meščanstvo brez dela, se oblači v svilnata oblačila in se šopiri v izobilju.

Sedaj razumete sodrugi, zakaj je osvobojenje proletariata smrt buržoazije in veste tudi, kako blaznost je verovati v naše osvobojenje, ne da bi računali na trajni odpor in zoper-

stavljanje buržoazije. Pijavke delavskega naroda se borijo s vsemi silami, da bi nas držali v mraku neznanja, da bi mi pokorno nosili suženjski jarem. Ko se mi upremo, da vržemo raz sebe ta jarem, so pijavke vse iz sebe. Kaj čuda ako gre meščanstvo nasproti revolucionarnemu delavskemu narodu z bodalom in strojno puško. To bo delalo vedno, ker je to naravno! Naravno je torej tudi in jasno kakor beli dan, da se moremo mi osvoboditi le sami, z orožjem v roki, v težkih in obupnih bojih, na življenje ali smrt. Delavec in kmet, ki se tega boja izogiblje, je izdajca samega sebe, ker se odreka življenju. Ker vzdihovanje uklejanega sužnja ni življenje! To je pekel na zemlji. Vsako odlaganje odločilne bitke z meščanstvom je podaljšavanje peklenških muk proletariata.

Ne varajmo se z mislijo, da napram meščanstvu postajamo sami od sebe z vsakim dnem bolj močni. Na današnji stopnji kapitalističnega (družabnega) razvoja pridobimo mi na moči takrat, ko meščanstvo oslabi vsled sporov med posameznimi bogatimi in oderuhi ter vsled interesnih nasprotij med posameznimi kapitalističnimi skupinami, t. j. trgovskimi družbami, bankami itd. To pa je le začasno, predhodno. Ko je buržoazija slezna, se zopet ojači. Slozna pa je vedno, ko ji preti nevarnost od nas. — Dokler širimo mi siromaki vzvišeno idejo komunizma in se po malem jačamo, bogati in se jača na drugi strani tudi meščanstvo ter organizira s svojimi bogatimi sredstvi učitelje, duhovnike, sodnike, uradnike, vojaštvo sploh vse peklenске sile za borbo proti nam. Mi napredujemo, da, a meščanstvo napreduje

kazujejo časti vojaki. Nazivljejo se medsebojno «tovariši». — Oni so v potrebi voditelji čet in imajo ta privilegij, da grejo prvi v boj. Vojaki imajo klube, telovadnice, gledališča, kino in služba jim ni nezno breme. Sedaj, ko ni vojne, vojaki pomagajo kmetom na polju, pripravljajo drva za zimo, popravljajo poljedelsko orodje. Kasarna se počasi izgublja in vojska prehaja na stališče milicije.

Naj omenim še pravosodje. Ne najdeš v kulturni zapadni Evropi toliko humanitete, kolikor v državi terorja in boljševiških grozot.

Sodišče se ravnja po svoji vesti in ne samo po mrtnih pisanih zakonih. Proletariat ve, da je dobil v deščino razen gospodarske slabe države tudi grehe prejšnje vzgoje. Večinoma se obsoja pogojno, to pomeni, da prestopnik, kateri je obsojen na pet let ječe, je svoboden; samo ako v teh petih letih napravi prestopke, tedaj se ga zapre. V ječah so delavnice, v katerih si vsaki po svoji volji izbere rokodelstvo ter se ga uči. Jelniki inajujejo knjižnice in vsako toliko jim operni ali dramatični od

Vrhovni svet narodne ekonomije

O tem organu ruske sovjetske vlade, ki je prevzel nase teško dedščino zaostalega in razoranega ruskega narodnega gospodarstva z nalogo, da temu gospodarstvu določi primerne prehodne oblike in da ga postavi po možnosti že danes na komunistično podlago, piše Helena Augur, korespondentka amer. tiskovne delavske zveze, sledeče:

Nobena stvar tako ne razkriva moderne duha ruske revolucije kakor Vrhovni svet narodne ekonomije. V tej organizaciji so zbrani najboljši ruski strokovnjaki, ki delajo na industrialnem programu za vso Rusijo.

Na plakatih, s katerimi so odlični propagandistični vlaki, ki stalno potujejo od enega konca Rusije do drugega, se čita: »Komunistična revolucija je odpravila sistem profita, konkurence in industrijalne sužnosti. Zdaj moramo delati skupno, da prenašamo naravne sile, ki naj potem lužijo ljudstvu.«

Naloga vrhovnega sveta narodne ekonomije je, prvič obdržati obstoječe industrije v obratu in drugič, izdelati načrt novega industrialnega sistema. V začetku tega leta so bile diskusije, dali bo Vrhovni svet narodne ekonomije nadzoroval vse gospodarsko življenje Rusije, vključno s poljedelstvom in promet ali se omeji samo na industrijo. Vseruski sovjetski kongres, ki je zboroval v zadnjem maju, je zaključil, da se ima Vrhovni svet pečati zaenkrat le z industrijo.

Na čelu vrhovnega sveta narodne ekonomije, ki je v Rusiji znan pod začetnicami V. S. N. K., je predsedništvo, ki šteje enajst članov. Predsednik Bogdanov je inženir; ravno tako sta Martens in Dulgov. Drugi člani predsedništva so: Ipacijev, svetovno znani kemik, jurist Smilga, vseučilišna absolventa Srida in Eismann, bivši častnik Kubiščev ter Čubar, Rusitov in Sopronov, ki so precej izobraženi delavci. Vsi, razen dveh, so komunisti.

V. S. N. K. ima petnajst oddelkov, ki predstavljajo glavne industrije kot n. pr. kovinarsko, rudarsko, tekstilno itd. Vsak član predsedništva je nadzornik enega ali več oddelkov, na čelu katerih so skupine specialistov, navadno pet do sedem mož.

Oddelki V. S. N. K. se nahajajo v več velikih poslopij v Moskvi. Pisarne so elegantno opremljene. Red in zanos, ki vladata v teh velikih palačah, imata težko para v Ameriki. Izvrševalni odborniki, inženirji in namočenci so preobloženi z delom. Celotne stenografije so inteligentna dekleta, ki govore po tri jezike in se zanimajo za delo, ki ga opravljajo.

Največje delo, ki ga je do danes izvršil vrhovni svet narodne ekonomije, je načrt elektrifikacije vseh ruskih industrij. Stoosemdeset večakov je delalo na tem načrtu in njihovo delo, ki je bilo pred kratkim izdano v debeli knjigi, predstavlja eno največjih pridobitev revolucije. Elektrifikacijski načrt se nanaša na rekonstrukcijo ruskih industrij na ta način, da bodo tovarne, sirovine in gorivo na enem mestu. To je že samo na sebi revolucija, kajti caristična Rusija je gradila tovarne v Moskvi, Petrogradu, Nižni-Novgorodu in v drugih mestih, daleč proč od sirovin in gorivnega materiala.

Projekt elektrificiranja, ki se polagoma že vrši, ima postaviti velike naprave za proizvajanje gomilne sile kirovinskih Rusije. V vsakem kraju, kjer se zgradi naprava, se bo uporabljalo gorivo, ki se tam proizvaja. Naprimer tovarne v Moskvi bodo dobivale električno silo, ki se bo proizvodila s pomočjo lignita, šote in drv v dotičnem okrožju; v kotlini Donca in v Uralskih gorah bodo proizvajali elektriko s pomočjo premoga, v Baku z oljem itd.

Več teh elektrarn je že zgrajenih. Poleg onih v Moskvi in Petrogradu je nova elektrarna zgrajena v Aleksandrovske ob Dnjepru, ki ima milijon konjskih sil gonilne moči. Ko bo to delo izvršeno, namerava V. S. N. K. uporabljati električno gonilno silo na kmetijah. Poizkušnje z električnimi plugi se že delajo.

V najbolj razmerah pa ne more biti načrt elektrifikacije uresničen v splošnem prej ko v desetih letih. Medtem se V. S. N. K. trudi, da povzdigne ruske industrije, katere že obstoje, in da organizira železnice, ter reši krizo vsled pomanjkanja goriva.

stvo svih, koji su voljni raditi i pošteno živeti na ovome svetu.

Siromaštvo i bogatstvo radjaju nepošteno ljude i lenivce, koji hoće da žive od tuđega rada i muke. S toga treba ukloniti i bogatstvo i siromaštvo!

A zar će to učiniti gospoda, koja ne poznaju nevolje? Ne — to treba da učine zajedničkim radom sami seljaci i radnici. Premda će se gospoda spolirati opirati, oni moraju da ih oružanom šakom na to prisile i time donesu čovečanstvu mir, sreću, blagostanje i bracku ljubav.

Seljaci celoga sveta — ujedinite se! Samo vaša pomoć radniku siromaku, koji je također seoskoga ne gospodskog roda može da spasi od tolike bede i gladi radni narod celoga sveta. Zato radnici i seljaci sviju krajeva — u proletarci, sirotinji, — ujedinite se!

PETER BEZRUC:

Žetev.

Pod črnim robom, ki objemlje selo, Črnetov grunt, kjer so od pamti-veka

živelj — vedno en rod —, v gozd zavije.

V zemljo polagali spomladi zrno, v srpani vedno z njim polnili kašče.

Nedaleč v stran samel mlin gorski pesem

je vedno isto: sladko in pokojno... Zvečer ogledovala se v potoku

je mlinarjeva hčerka čudokrasna, kakor ciganka in visokorastla.

Za mejo širi se polje gosposko.

Kot pravijo, se kralj naspal jo slabo bil tisti noč — čuj, bobni so zapeli.

V boj šli so fantje, vmes Črnetov lože.

(Cesarju daj, kar je cesarjevega — del prorok židov — v mlade duše lili za njim to šolmaštri so ia duhovni.)

Žar palil zemljo, klasje je klonilo, na vojski sin, se delo rok je malo,

zato prišla hči mlinarjeva rada — pomagat je, nekoč sevč brez tega

Tam žela mati, snope so vezale domače hčerke s hčerko mlinarjevo.

Tam za mejo, tam na tem bojnem polju,

žvižgale krogje, padali so fantja.

Tam na tem polju pal Črnetov lože

je usli dan, ko so končali delo doma, požet bil klas, nanj mislile so

sestrice, starši, ko je v kite spletila lasé si temne, plaho v dalj stmoča

je čudokrasna mlinarjeva hčerka, pulhela grad ji v hrepenju sladkem.

Jugoslovenski centrunaši na delu

»Obznana« od 29. decembra 1920, značila je prelaz legine komunistične borbe v ilegalno, nasilno ugošenje strajka rudarskih radnikov i oduzimanje radniškega klasičnega borbe za poboljšanje njenog ekonomskog i političkog položaja; drugim rečima ona je otvorila vrata gradjanom ratu. — Nju su centrunaši vrlo rado dočekali, jer je ona u isto doba morala da znači pustiti ovim izdajcima socijalizama svu mogućnost da bez kritike i pod okriljem policije nastave svoju razornu borbu u radničkom pokretu, koju im je Vukovskij kongres osujdiio.

Da su oni napravili mnogo usluga jug. buržoaziji, i da su pripravni da u tom pravcu i dalje rade vidi se najbolje iz uvodnog članka beogradskih »Novosti« od 3. augusta 1921:

»Nama je čitava stvar (nastojanje komunistična da se zavede diktatura proletarijata) — o. p.) bila potpuno jasna još od onog dana, kada su agresivni i neupravni netaženi ljudi počeli socijaldemokratsku partiju i odgurili iz svoje sredine jednog starog i probranog prijatelja radničke klase, kao, što je bio g. Dragiša Lapčević, koji je čitav svoj već najiskrenije posvetio radničkom pokretu. Mladi ljudi, koji nisu dovoljno ni poznavali potrebe radničkog sveta, predstavljali su stalnoženost i objektivnost (?). Ljubav i naklonost za ovu zemlju (tačno: za jug. buržoaziju o. p.) kao izdajstvo prema internacionalni, i g. Dragiša Lapčević koji je te osobine imao u sebi hteli su da diskvalifikuju u svojoj partiji. Oni su svojim taktikom i to uspešni... Sada već mogu da uvide, koliko je njihovo sadičističko raspoloženje prema našoj državi bilo deplasirano.«

Taj beogradski list donosi u istom broju sledeći izvještaj (?):

»Nag. — Prama vestima, koje su ovamo stigle ponovno (!) vaspalivanje sovjetskog sistema u Rusiji nemogućno je. Komunistizam je propao. Ni najveća pomoć zapadne Evrope ne može više za držati katastrofu. — Amerikanski socijaldemokrati zahtevaju da se odmah odstrane iz Rusije Lenjin i Trocki, konstituisanje parlamentarne vlade svih partija i zavedenje slobodne štampe. — Sigurno je da boljševizam nemože nadživeti ovu jesen.«

Kad se još ima u vidu, da su istog da-

na, kad su se u Beogradu i po celoj Jugoslaviji apsilje hiljade klasovestnih radnika, jug. centrunaši primili od policije komunističke narodne domove, štampariju, administracije i redakcije naših novina, knjižaru, kase i arhive sindikata, biva i slepu jasno koje su političke tendencije centrunaša i koji odnos postoji između njih i jug. buržoazije.

Kada su se proigrali pred radništvom Jugoslavije, onda su počeli da pred vanjskim radništvom brane svoju priljvu politiku. K. P. J. sačinjavaju — kako piše Topalović u bečkom »Arbeiter-Zeitung« — lumpenproletariat i propali študenti, dok Socijalističku Partiju Jugoslavije tvore klasovestni radnici. Dakle, po statistici g. Topalovića, u Jugoslaviji ima oko 80.000 lumpenproletera i propalih študenata, dok »klasovestnih« radnika ima manje nego komunistički u Glavnici! Do kade će jugoslovenski proletarijat trpiti jedno ovakovo bezobrazno lažanje o njegovoj klasnoj svesti?

Berlinski menševistički list »Freiheit« od 7. oktobra i isto te boje »Leipziger Volkszeitung« od 6. oktobra ov. god. donose tendenciozne dopise jug. centrunaša. Tim dopisima je namera da prikazu policajca Pribičevića i njegovu policiju onakvom kakva nije. Obadva sponemuta dopisa iz Beograda, premda ne nose isti naslov napisara su od istog autora i u devadeset po sto reči podudaraju se međusobno. Jezgra dotičnih dopisa nalaze se u ovom pasusu: »A za umirenje nezemstva mora se odmah kazati, da usprkos tromesečnom trajanju naredbe (Zakona protiv komunistički — o. p.) ovde kod nas do sada niko nije ustreljen ili obojen (u »Leipziger Volkszeitung« dodano je: »Nije bilo ni progona ni interniranja«), već je u vezi sa atentatima nekoliko stotina ljudi dovedeno pred sud i protiv njih se vodi bez krajina istrga.«

Za beogradskog centrunaša nipošto u Jugoslaviji interniranja i progona protiv komunistički. U Jugoslaviji se ne apsi u hiljadama, a na komuniste koji su pre ili posle atentata ostavili zemlju ne postavlja ucena? Ne vodi li se u Jugoslaviji istrga protiv svakega koji komunistički misli? U jug. se tamnicama dakle radnici ne batinaju? postupanje policije prema uhapšenim poslanicima i Miloševim Zlatarom odgvara možda principima internacionala 2 i 3? Neće li brzo Jugoslavija do doživje Horijevoj Mđarsku? — Beogradski centrunaši ide dalje u svom tendencioznom dopisu. »Što je mogao da znači ilegalan pokret, ako su mese protiv njega? Mogu se pučevi ne samo ječati da prizvede, kao n. pr. u Nemackoj, nego i najveća dela sabotaže i politička umorstva. Tako je za razumeti atentate na regenta Aleksandra, na Draškovića i t. d.«

Kad policija nije upela prevarenom i mitom da izmami priznanje od sluškinje F. Filipovića, sekretara K. P. J., da je tobože drug E. Filipović bio u vezi sa atentatom i dao mu nalag za izvršenje atentata, policija se sada poslužila sa svojom verom savezničima — »marxističkim« centrunom — da ovi svojim »socijalističkim« autoritetom »dokazu« ono što jug. policija ne može batinao i u štampanom dekretu. U zemlji, koja je prepuštena bijuni, bilo domaćih bilo da su ostale Wragolove konfrazionističke bande, u kojoj se ni jedan komunist nemože da makne iz svoje kuće ako ga ne slede špijuni, crvalom je jasno, da se »steriliziraju« organizacije, koje su stvarne po celoj zemlji nemože organizovati a da nebi polica odmah tamo ušla u trag. Sam lož istrage o atentatu — dok je još policija davala izveštaje — jasnio glikivna namere policije da umisti K. P. J. Ali kada su radničke mase o i jedan deo buržoazije uvideli kako se vodi istrage, policija više ne daje izveštaje o istragi. To sve nemata redaktore lista Internacionala 2 i 3 po. da štampava u onako podle denuncije kao što su ova dva centrunaška dopisa. Jugoslavenski centrunaši neće da radništvu komunistički od socijalista. Oni su bili pripralni još pred dve godine, dak niko nije ni sanjao o atentatima, da nas snarhičtima nazovu!

Po mišljenju centrunaša mi smo unikli radnički pokret Jugoslavije, a da ga mi potpuno sa zemljom nepravimo, izvršili smo atentat, da policija na temelju atentata sramni radnički pokret sa zemljom i tako, nezaspai odgovornosti pred radničkim masama. Oni nisu: Proletar komunistički bijaše ona (naredba za maslitu države) posve izlišna. Da ona bijaše njima nužna jer i onako neodoljivo smrt njihovog pokreta bila bi bez te naredbe izbila mnogo jasnije. Zanim dalje: Hrvatski komunisti pripali su njihovim Radicu, muslimanski njihovim klerikalnim feudalcima, a crnogorski njihovim komitama.

Ideologija menševika sve se više topi u sitnoburžoasku ideologiju. Nekadašnji Topalović, koji je Pribičevića za hajduka bio proglasio, danas se je bacio pod okrilje tog istog policajca Pribičevića. Da, Pribičević je bio hajduk onda kada su radničke mase Jugoslavije težile za akcijama i Topalović je onda znao svojom demagogijom da se prikaže masama revolucioner na reči. Danas u Jugoslaviji više nije Pribičević hajduk, dakle komunisti su hajduci, a Pribičević je demokrata, — jer su radničke mase okrenule ledja g. Topaloviću. Što mi još nećemo od takvih ljudi doživeti? — Kad se klasonajsvestniji radnici nalaze u tamnicama, a jugoslavenska se policija dala u poteru za jugoslovenskim komunistima na strani, gospoda centrunaši love u mutnomu. Oni se trude da pred nezemstvom opravdaju beli teror jugoslavenske buržoazije, dok u zemlji isto tako potpompuju buržoaziju u njenim paklenim namerama. Da, to potpuno odgovara praksi menševika. Menševici dobivaju nagradu za svoj kontrarevolucionarnu rad u Rusiji od svetske buržoazije, dok Topalović, Lapčević i drug. čekaju dok ih jug. buržoazija nazove »oecivima domovine i spasilcima krune«, jer oni to svojim radom i zaslužuju.

Jugoslovenski centrunaši teže da od radničke klase naprave pokornog Joba, jer zašto da se ona buni protiv jugoslovenskih kapitalista kad je up spasavaju od »lumpenproletera«, koji nastoje da je unište?

Proletarijat Jugoslavije mora isto tako odgucati socijalizma kao što je vodi protiv celokupne jugoslovenske buržoazije.

G. Stefan.

Socializdajice

(Svršetak.)

Medju tim vodjama se našao samo jedan mali deo pravih boraca za naše oslobodjenje i oni su se od delili od socijal-patriotske stranke, koju i danas vode oni izdajnici i odvračaju proletarijat od borbe za oslobodjenje. Izdajstvo socializdajničkih vodja je prozreo i jedan veliki deo proletarijata, pa je napustio svoje bivše vodje, sadašnje neprijatelje. I svi mi, koji iskreno i požrtvovno hoćemo da se borimo za svoje oslobodjenje, snovamo našu pravu revolucionarnu stranku radnog naroda, koja se zove komunistička stranka. Još ima poštenih radnika koji slede prevrtljive socializdajničke vodje, jer im je teško da ih sad napuste, dok su ih godinama dužu sledili, ali je takih svakim danom manje. Proletarijat uvidja laž socializdajničkih vodja, te ih sve više napušta i dolazi u čvrste redove prave proletičke stranke, u bojne redove komunističke stranke.

Socializdajice su veći neprijatelji radnoga naroda nego ma koja prava buržoaska grupa, jer oni pod maskom vode radni narod u čeljusti proždrljive kapitalističke aveti. Mi moramo da se borimo protiv njih sa istom odlučnošću kao i protiv ostale buržoazije, jer od njih ne možemo da očekujemo, da će se vratiti na pravi revolucionarni put. Oni moraju da nam govore o komunizmu i revoluciji, jer znaju da je to jedini pravi put ka oslobodjenju, a znaju i to da je svesni proletarijat za socijalnu revoluciju. Ali oni nikad ne mogu u revoluciju i borbu naroda, pošto im je ovako bolje. Revolucija traži žrtve i stradanja, a oni ne stradaju. Ljudi se bore samo za vlastite interese, kad su svesni i samo mučenički proletarijat će izdržati sve napore teške borbe za oslobodjenje, jer se on te borbe ne straši, pošto mu je život i sada već gori od svih muka paklenih. Ljudi se bore samo za vlastite interese, a socijal-patriotske vodje nemaju interesa da ostave svoje udobne postelje i da se žrtvuju za naše oslobodjenje.

Naša pogreška je bila što smo im dali udobne postelje, pre nego što su nas doveli da pobede, pre nego što ih navodimo za sve nas, za sav radni narod. Time smo ih učinili svojim neprijateljima, još gore, — svojim izdajcima. Ima ih retkih i valjanih, koji nas ne izdaju, ali ovi za sebe nisu ni tražili udobnosti, ovi su se borili i bore se u svim prilikama, kakve ih zadese, kao i ostali svesni i poštenji proletari.

Skupno smo platili tu našu pogrešku, skupno nas je stala izdaja socijal-patriota, ali nam je tim draže iskustvo. Sad nam je dužnost da se koristimo tim gorim iskustvom i da se čuvamo svakakvih maznih »revolucionera«, koji bi se »borili« i igrali revolucije samo u mekanih stolicama od svile i kafe. Ni jedan od nas ne može da zahteva udobnosti za sebe dok naša deca prijavu, gladna i bosa trču po ulicama, dok milijuni ruskih drugova umiru strašnom smrću od gladi i za nas. Koji među nama zahteva za sebe udobnosti, revolucioner je samo na rečima, kao i ostali socializdajice, makar da ni sam u to ne veruje.

Prošetimo socializdajice kao Erleš tergoze, no pušajmo ih u naše redove već ih upitamo gde im je mesto, buržoaziji u zagrljaj, da ih onda zbriseo sa lica zemlje zajedno sa ostalom buržoazijom, a valjane radnike i seljake, koji su toli zavetnici, ovesitimo i privedimo u naše redove komunističke stranke, da se kao neustrasivi borci bacimo na krvnoljnu nabo.

Az-Buki.

Istarski razgovori

Tone: Zdravo da si družo Pepo, ča smo se otputili?
Pepo: Haa, ča si prišal si već razumet, se kako ta stvar funkcionira?
Tone: Ča ne bin, tr pul nas se već ne reče drugačeje ako ne samo drug družo.
Pepo: Tako me pižaja da si se i ti već jednaputa to navadil, ma ja san znal da nisi čovek za ča hitit i da češ priš na moje. No, Tone je l' ti ča huje u ten?
Tone: Ča bis da mi j' huje, leh sto puti boje, zač ča se čujen tamo, nisam ni kad čul od popa a još manje od »Pučekoga prijatelja«.
Pepo: No vidis sada i sam.
Tone: Leh da znaš još ča san storil!
Pepo: A ča pak si to storil presrečo!
Tone: Nesrečo, nesrečo, to mi sad govoriš, ma znat da češ mi pokle reč bravo.
Pepo: No povej jedanputa, da znat već ča!

Tone: Znaš one knjigi i one novini ke si mi dal san pročital i našal san va njih se da j' istina i prava vera za nas delavci. I onputa san šal va organizaciju: bilo j' tamo još jeno stotinu teh novin »Delo«, pak san kralčal se po seleh va se oštarije i to san razdelil sen kmetom, a to ti je prišlo i Slocariju va ruki, znaš onemu s Francić, ki je nekov fašista poprdilo. Da si ga videl leko j' plaho gledal i počel se čudit, da ča j' Tone komunist!
Pepo: A ča j' govoriš!
Tone: Ča češ da reče drugo, stisnul je špali, pak je šal vas opuhan.
Pepo: Ma je moral govorit sam sobun: anke tuka non že drugo ke komunisti, slabo po nas!
Tone: Korpo debako, se zna da je slabo po njih, aš poboga slabo te, kada se budemo mi si spravili.
Pepo: A, ja, jal Ča misliš da j' to tako lahko, ni ne!
Tone: Aj jel Leh znaš ča san dočekal stun jomno propagandun?
Pepo: A ča to pak?
Tone: Rekal mi je naš tajnik, da se jih je preko dvajset novih člani va Rukavce zapisalo.

Pepo: Bravo Tone, da si vavek tako delal, neka se širi naša ideja, neka se delavci si kmeti slože. To se moramo mi sami delat, aš mi ne smemo čekat na nijenega ministra, da ča nam kakov dekret storit, jer moramo sami sebe dekreti delat i sami ministri bit. Ako se sami ne spasimo drugi nas neće.
Tone: Sada vidin, kada san sam proval, da drugačeje nan ni spasa, a za oslobodit se moramo se sami mučit i sega provat.
Pepo: Tone, homo pomalo, aš mi j' već kasno, Ren videt ako mi j' ča žena

paričala za obed, ma ne znat, ako ča ima, aš san već osan meseci prez dela. Sada zdravo Tone!

Tone: Zdravo, ale ako smo i lačni, smo trdi.

Pepo: (sam sabun po pute hodeć): Poboga, ovo j' pravi čovek, nisan veroval da j' tako na meste. I on ni slabostojeci aš ima i neč grunta doma i kuću, ale viš malo, kako j' on to vaje dobro razumel. To mora poč, drugačeje ni, a zato se i »Skovacera« z Lovrana jadi na komunisti, ma neka, neka. Neke je pur za jetiku onemu pikaštrce, ter mu j' sam brat pravu komunist...!

Razne vesti

Brezposelnost v Italiji. Na podlagi statistike ministarstva za javna dela, je bilo v Italiji dne 1. septembra stanje brezposelnosti sledeće: kmečkih delavcev 69.407, rudarjev 14.272, delavcev v kmečki industrij 25.221, metalurgičnih delavcev 72.775, stavbenih delavcev 130.334, tekstilnih delavcev 66.161, delavcev v kmetični industrij 14.972, transportnih delavcev 24.200 in drugih okrog 35.000.

Obćinske volitve v Zagrebu. 11. decembra so se vršile občinske volitve v Zagrebu. Rezultat volitev je sledeć: Hrvatski blok (nosilec liste Stjepan Radić) 15.297 glasov (36 mandatov), demokrati 2545 glasov (6 mandatov), delavske strok. organizacije 1074 glasov (2 mandata), jugoslov. neodvisna stranka Trumbić 819 glasov (2 mandata) »socialni« demokratije in centrunaši 454 glasov (1). Judje 691 (1), klerikalci 366 (1) in radikalni 154 (0).

Zmaga delavcev in kmetov na Bolgarskem. Oktobra meseca so bile občinske volitve po 130 mestnih in vaskih občinah. Kakor znano, so bila skoro vsa mesta Bolgarije upravljana od komunistične ali od drugih delavskih strank. Mestne oblasti, ki so bile v rokah delavskih in kmečkih strank, so nalozile največji davek na velosepostava, vojne dobikačke in splot premgnejše ljudi, kar je nadelo pri buržoaziji na veliko nezadovoljnost. Buržoazija ni izpolnjevala teh odredb in je zahtevala od vlade naj razpusti delavske občinske oblasti. Vlada je takoj ubogala in razpisala ponovne volitve izvoljene delavce in male kmete pa poslala domov. Vse meščanske stranke in stranke se so združile v koalicio, katero je vlada skrbno podpirala. Poleg tega je vlada poostrela cenzuro in aretirala razne delavske voditelje. Politični umori so bili najboljša sredstva za nastop bolgarske demokracije proti delavci in revnejšim kmetom. Posebno po večjih mestih, kjer so imeli delavci vpliv, je vlada dan pred volitvami odredila neštevile aretacije in jih izvršila. Nič ni pomagal več teror buržoazije podpirane od vlade. Delavci so dosegli zmago kakoršnje nikdar prej. V mnogih mestih imalo absolutno večino, v drugih pa so imenošji kakor druge stranke. V Sofiji so zmagali komunisti in imajo več glasov kakor vse buržoazne stranke skupaj. Kljub velikim zmagi se je še vedno bati, da bi vlada ne počela s še hušnim terorjem, ker velika sedanja zmaga pri občinskih volitvah je pokazala, da bo pri prihodnjih volitvah za državno zbornico zlelela tudi sedanja vlada.

Vseruski kongres kmetov. Zadnji kongres vseruskih kmečkih sovjetrov je konstatiral, da se je posejalo mnogo več zemlje ne samo v plodovitih gubernijah, ampak tudi v onih, kjer je letošnje pridelke uničila suša. Razdelilo se je mnogo poljedelskih strojev in orodja. Goveja kuga je skoro popolnoma uizena. Na deželo se je poslalo mnogo izuženih agronomov, da poučijo kmete o obdelovanju zemlje s pomočjo modernih strojev.

Družabno-politični literarni dnevniki v Petrogradu. V Petrogradu je pred kratkim pričel izhajati družabno-pol. in literarni dnevnik, ki združuje okrog sebe literatne in inteligenco na platformi »Claré«. Pri listu bodo sodelovali ustanovitelji društva »Claré«: Anatole France, Romain Rolland in Henri Barbusse.

Kapitalisti in njih hlapiči zgrabili domovino. Sovjet ljudskih komisarij je sklenil, da bodo izgubile pravice ruskega državljanstva one osebe, ki so odšle z Sovjetske Rusije po novembu 1917 l. ne da bi jim tega dovolila sovjetska vlada in ki so služile v praisovjetski armadah ter prevzele v tujanstvu več kakor pet let.

Tri nemške bančne skupine so dovolile Sovjetski Rusiji kredit v iznosu 200.300 in 500 milijonov mark.

Avstrijska vlada je poslala medzavezniški komisiji protest proti trajnemu vznemirjanju, katerega vršijo zarzarski teroristi v Burgenlandu.

Na Kreti je izbruhnila revolucija, katero so izzvali pristaši Venizelosa proti sedanji grški vladi.

IZ UREDNIŠTVA.

Miren, Bovec, Podgora: Za to številko prepozno. Prihodnjič.

Današnje Delo nosi števil. 124. To je številko vseh dosedaj izšlih števil. Uvedli smo numeracijo, ker jo smatramo za naš list najprimernejšo.

Izdajatelj: IZVRŠEVALNI ODBOR KOMUNISTIČNE STRANKE ITALIJE.
Odgovorni urednik: JOSIP TUNTAR.
Tiskarna: »IL LAVORATORE«

Trgovski poslovodja

oziroma

skladišničar

kateri je zmogzen samostojno voditi trgovino z mešano stroko se takoj sprejme pri

„OBČNEM KONSUM. DRUŠTVU“

v Idriji.

Plača po dogovoru.